

Pedagogové ve starověku

Zuzana Svobodová

Epidauros

Asklépios z Epidauru, Národní muzeum v Athénách

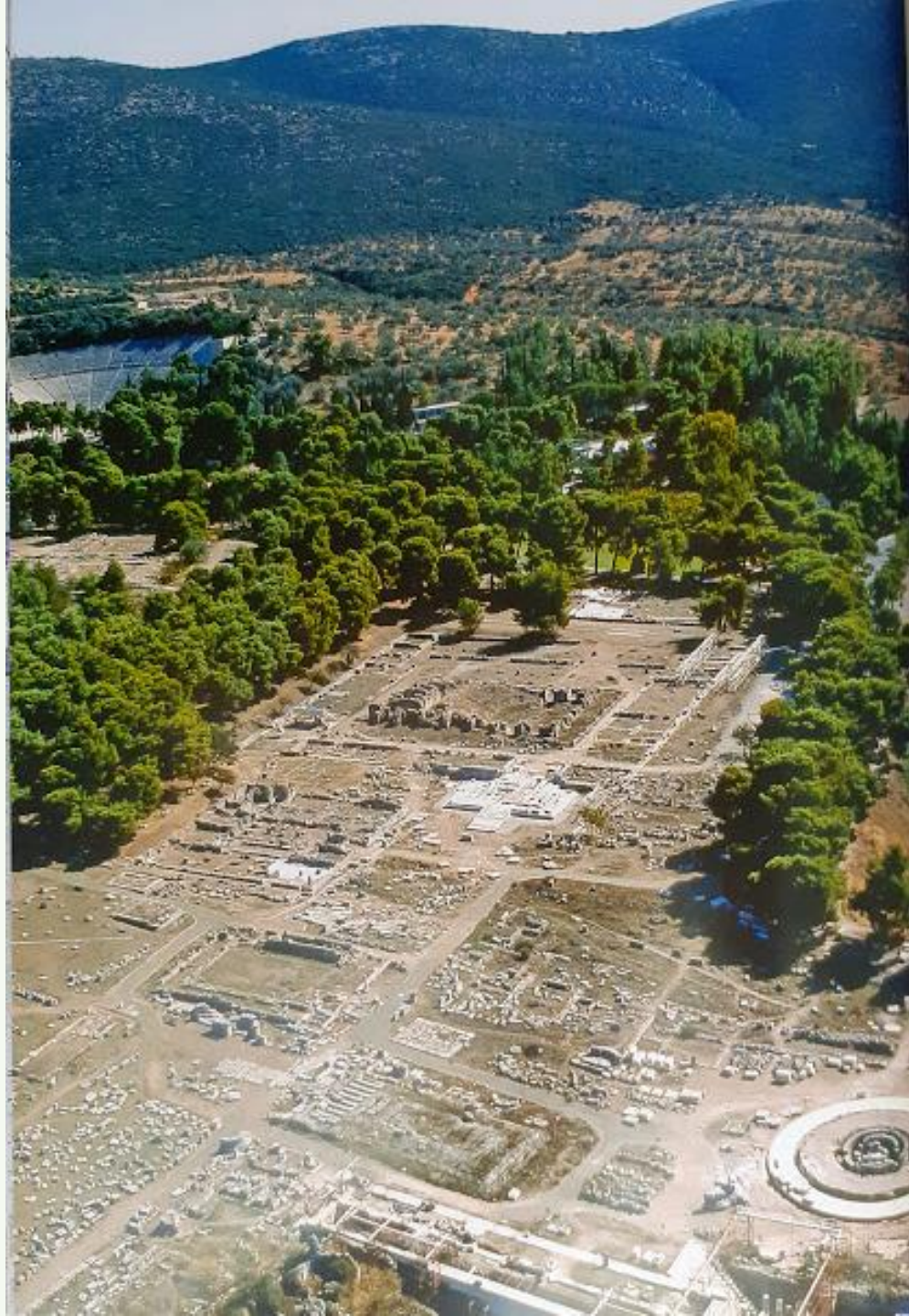

Jeden z nejvýznamnějších Asklépieionů, celkem asi 200 od východu až do Říma, kult od 3. tis. př. Kr. (počátky na hoře Kynortion, kde na vrcholu Maleatas svatyně Malejského Apolóna, v mykénské době uctíváno ženské božstvo a jejich druhové; místní božstvo s léčebnými kvalitami.

**divadlo v Epidauru ze 4. st. př. Kr. ,
architektem Polykleitos Mladší z
Argu, hlediště mohlo původně
pojmout 6.200 diváků, po rozšíření
ještě v helénistické době až 12.300**

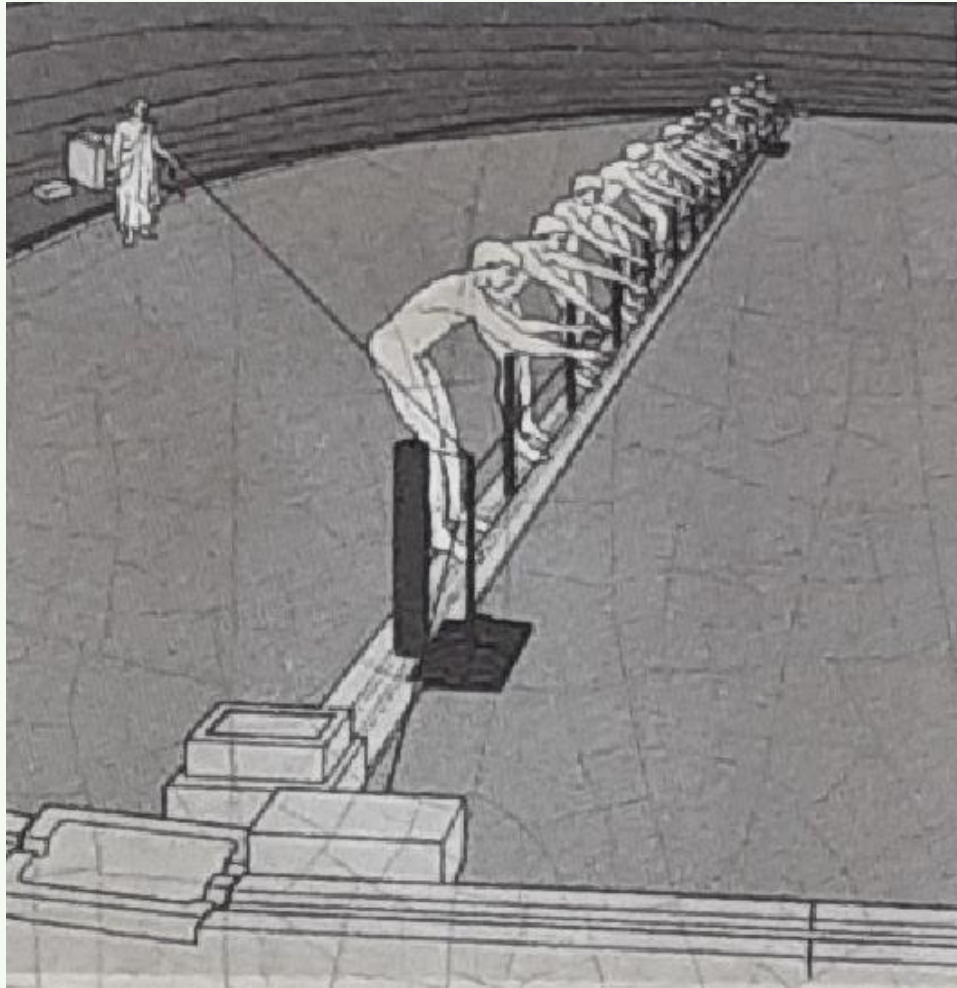

**Pausanias (II,27) píše, že toto
divadlo předčí ostatní
krásou a souladem (HARMONIA).**

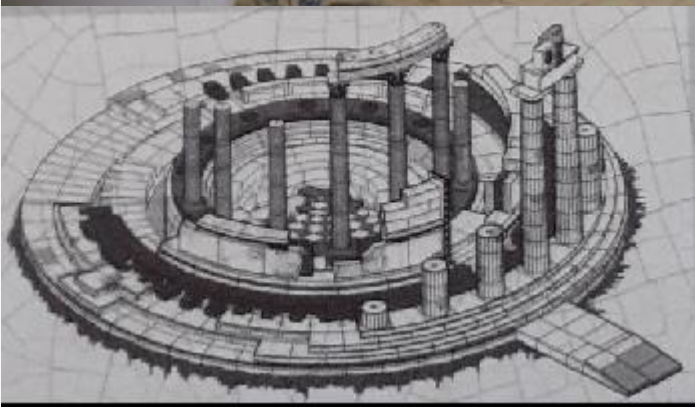

Uvnitř Asklépiova háje v Epidauru nesmí nikdo umírat ani ženy rodit. Všechny obětiny se musely spotřebovat uvnitř ohraničení. (Pausanias, II,27).

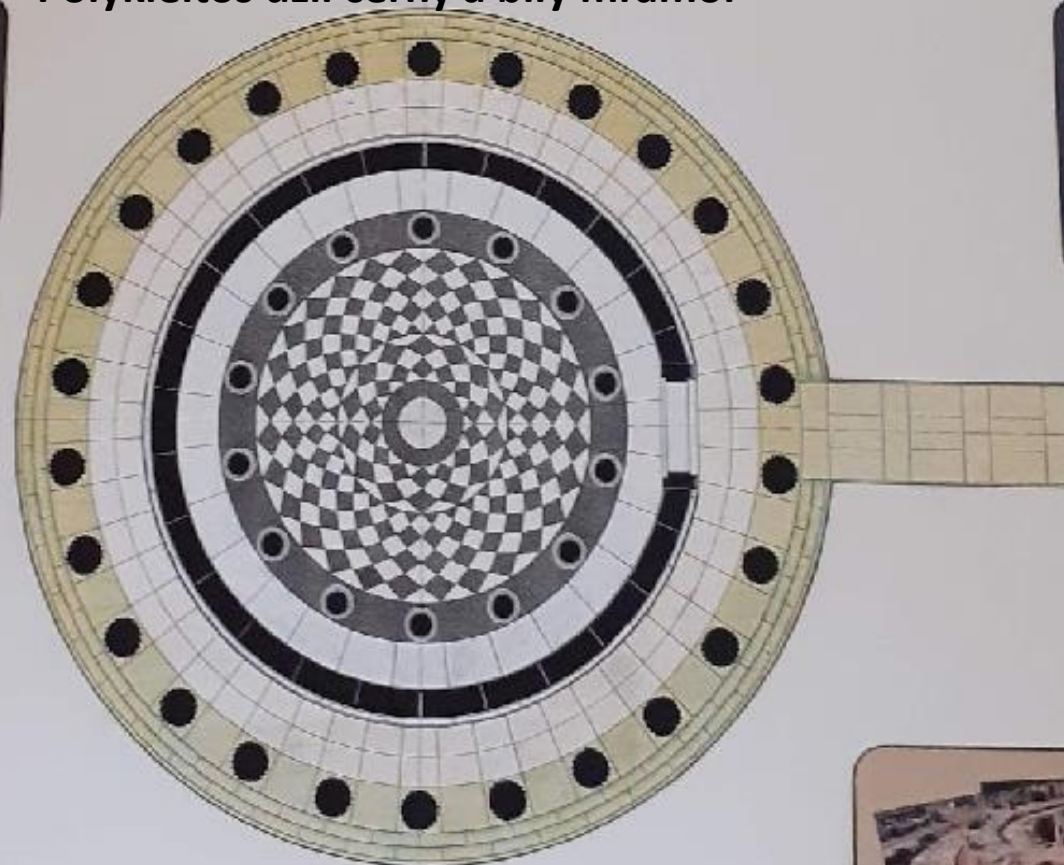
Epidaurské slavnosti k poctě Asklépieia (Asklépieia) byly dle Pausania „nejvelkolepější Asklépiovy slavnosti, mezi jiným obsahovaly také atletické hry, básník Pindaros zmiňuje tyto hry v Epidauru již v 5. st. př. Kr., také Platon je zmiňuje v dialogu Ión (Sókratés potkává Ióna, který přichází z Asklépiových slavností, kde se zúčastnil soutěže rapsódů, kterou vyhrál), ve 2. st. po Kr. pak také Pausanias. Stadion (stadium) je 180,7 m dlouhý, 22,06 m široký, na rozdíl od jiných stadionů nemá obloukovité zakončení (sfendon), na obrázku startovní signalizační mechanismus hysplex (sfendon v tomto rekonstrukčním náčrtku neodpovídá realitě)

Tholos v Epidauru „Thymele“ (tj. oltář, z řeckého „thyein“ – obětovat, porazit, usmrtit) , soustředné kruhy, v podzemí kruhový labyrint, symbolika temných cest podzemních – podle mýtu byl Asklépios zasažen bleskem Dia a vykázán v říši Hádu, ale zároveň dostal možnost léčit ze svého podzemního sídla nemocné, chtonický kult Asklépie, v popředí socha Asklépie, 26 dórských sloupů vně, 14 korintských uvnitř, podle Pausania byl architektem Polykleitos z Argu (Mladší), 360-330 př. Kr., v 6 st. po Kr. zničeno zemětřesením, vykopávky z r. 1880.

26 dórských sloupů vně, 14 korintských uvnitř,
Polykleitos užil černý a bílý mramor

ΚΑΤΟΨΗ
PLAN

Κλίμακας 1:1000

Pausaniás II, 27:

„... pozoruhodná kruhovitá stavba z bílého mramoru zvaná Tholos. V ní je obraz Pausiův: Erós, který právě odložil střely a luk, namísto nich pak si vzal a nese lyru. Tam je také namalována Methé (Opilost) – rovněž dílo Pausiovo – pijící ze skleněného poháru. Můžeš vidět, že malba představuje nádobu ze skla a obličej ženy jí prosvítá. Uvnitř posvátného okrsku stojí sloupy, původně jich bylo více, ale za mé doby zbylo šest. Na nich jsou vepsána jména mužů a žen uzdravených Asklépiem, k tomu ještě choroba, na niž každý stonal, a jak byl vyléčen. Napsáno je to v dórsském nářečí. Opodál ostatních je starobylý sloup; říká, že Hippolytos věnoval bohu dvacet koní. Shodně s nápisem tohoto sloupu vypravují Arikijští, že Asklépios probudil k životu Hippolyta usmrceného kletbami Théseovými. Když pak mu vrátil život, nehodlal otci odpustit, ale odešel do Itálie k Arikijským...”

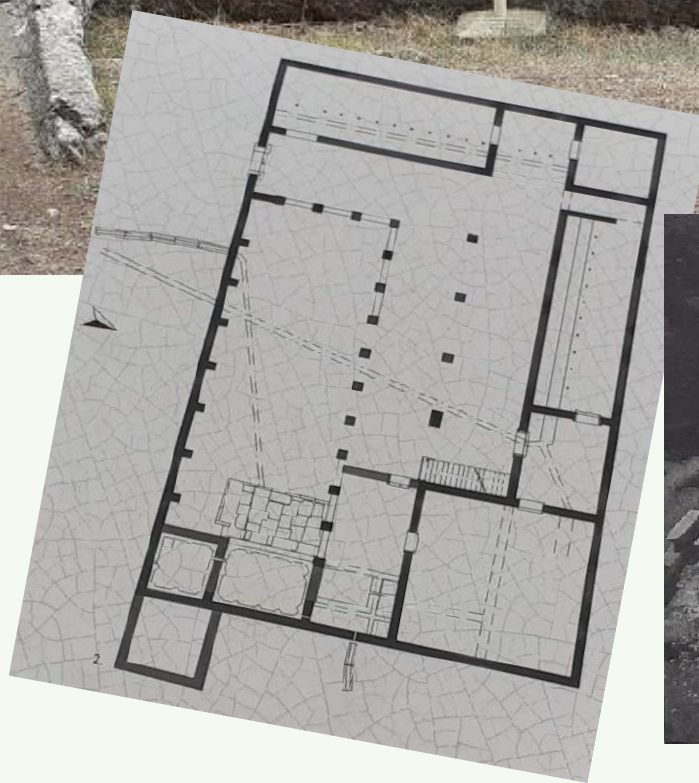

Epidauros – Asklépeion – léčba skrze koupele v lázních (očista) a enkoiméses – incubation, spánek (imitace smrti a vzkříšení v jehož kontextu navštěvuje bůh pacienta ve snu a tajemně jej léčí), pacient spí v Abatonu (Enkoimeterion, místnost podél Asklépiova chrámu a Tholu/Thymele)

**lázeňský
komplex v
Epidauru z r. 300
př. Kr.**

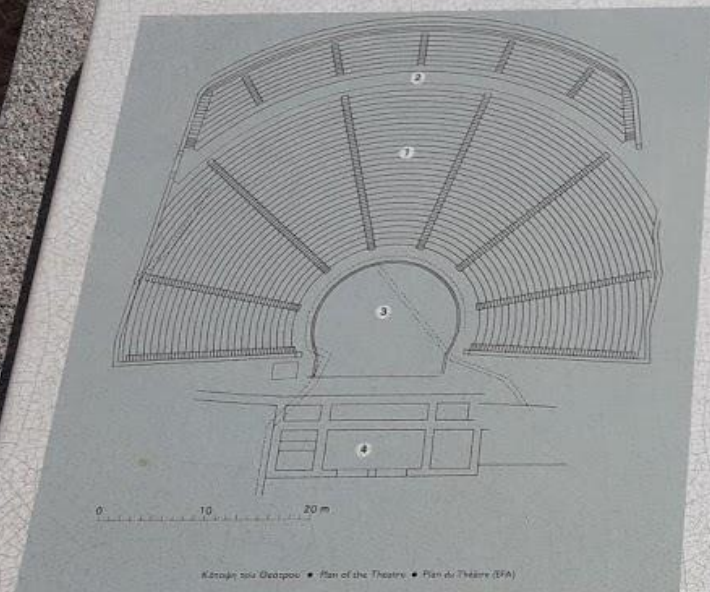
Delfy

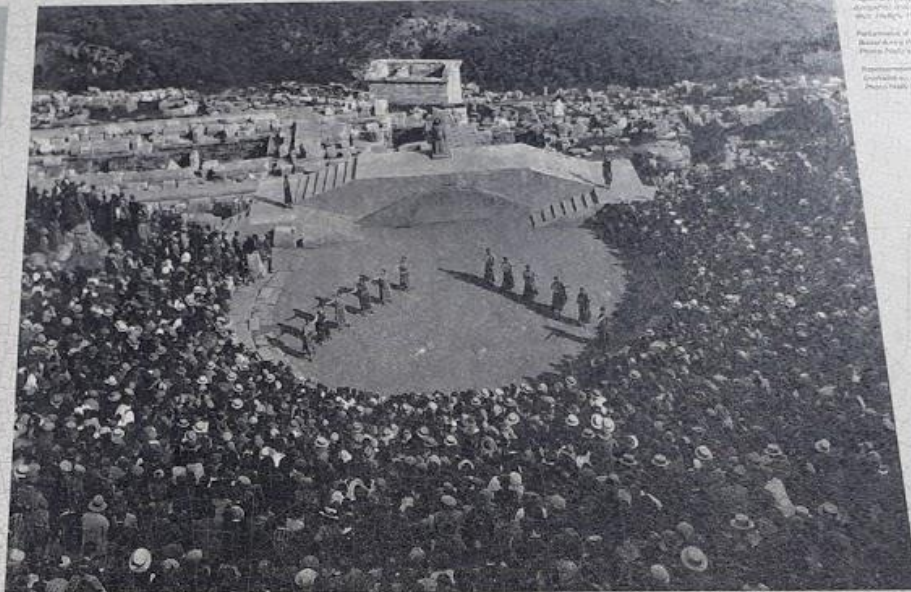

Κάτοψη του Θεάτρου • Plan of the Theatre • Plan du Théâtre (3A)

Reconstitution du théâtre antique de Delphes, d'après les données archéologiques et les photographies aériennes (1930-1935).
Reconstitution of the ancient theatre of Delphes, based on archaeological data and aerial photographs (1930-1935).
Reconstitution du théâtre antique de Delphes, d'après les données archéologiques et les photographies aériennes (1930-1935).

Statue en bronze d'un joueur de flûte, 1er siècle av. J.-C.
Bronze figure of a flute player, 1st century BC.
Statuette en bronze d'un joueur de flûte, 1er siècle av. J.-C.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

THE THEATRE

LE THÉÂTRE

Το καλύτερο σωζόμενο μνημείο των Δελφών αποτελεί απόδειξη της πνευματικής και πολιτιστικής ακμής του ιερού του Απόλλωνος. Οικοδομήθηκε σε αμφιθεατρική θέση που προσφέρει υπέροχη θέα την κοιλάδα του Πλειστόν ποταμού. Στο θέατρο των Δελφών εδράζονταν οι μουσικοί και δραματικοί αγώνες που τελούνταν κατά τη διάρκεια του εορτασμού των Πυθίων ή και άλλων θρησκευτικών εορτών. Η αρχική μορφή του οικοδομήματος δεν μας είναι γνωστή. Πιθανώς σκαπτονταν σε ξύλινα καθίσματα ή στο έδαφος. Αργότερα, τον 4^ο π. Χ., κτίστηκε το πρώτο λίθινο θέατρο. Το 160/159 π. Χ. το πιο απέκτησε την μνημειακή μορφή με χορηγία του Ευμένη Β', α της Περσίας. Η σημερινή μορφή του θεάτρου ανάγεται στους ρωμαϊκούς χρόνους (1ος αι. μ.Χ.). Ως υλικό κατασκευής αναδείχθηκε ο λίθος Παρνασσού.

Το αμφιθεατρικό κοίλον (1) του θεάτρου διέθετε χωρητικότητα 5000. Αποτελούνταν από 35 σειρές εδωλίων, διαρριζόμενα σε 2 από έναν οριζόντιο διάδρομο, το διάζωμα (2). Αντίστοιχα από την ορχήστρα (3) υψωνόταν η σκηνή (4) πλασισμένη τερύγγες των παρασκηνίων. Από το σκηνικό οικοδόμημα ανήλθαν τα θεμέλια. Οι μεταξέες της ζωφόρου του προσκηνίου, ο θάλαμος του Ηρακλή, που σήμερα εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο, πιθανότατα φυλάσσονταν στο πλαίσιο της επίσκεψης, κατά την επίσκεψη του Ρωμαίου αυτοκράτορα Νέρωνα, το 67 μ.Χ.

Των λίθινων μελών του θεάτρου φέρουν επιγραφές της δαλίων.

Την Δελφική Εορτή τον Μάιο του 1927 παρουσιάστηκε η Δελφική παράσταση αρχαίας τραγωδίας, για πρώτη φορά στο θέατρο στην ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας. Αναβίωση ήταν ο ποιητής Άγγελος Σικελιανός και η ηγός του Eva Palmer.

The best preserved monument at the archaeological site of Delphi testifies to the intellectual and cultural acme of Apollo's sanctuary. It was constructed at an amphitheatrical location with a magnificent view to the valley of the Pleistos river. The Delphic theatre hosted the musical and dramatic contests of the Pythian Games and other religious festivals.

The original form of the edifice is unknown; most possibly the spectators sat on wooden seats or on the ground. The first stone-built theatre was constructed in the 4th century BC. In 160/159 BC it was restored with funds by Eumenes II, king of Pergamon. Its present form is dated to the Early Roman period (1st century AD). The material used for its construction is local stone from Mount Parnassos.

The deep amphitheatrical cavea (kollon) (1) had a seating capacity of 5000. It was divided into two sections by a transverse corridor (diazoma) (2), comprising altogether 35 rows of seats.

Opposite to the cavea and the orchestra (3) stood the skene (stage) (4) flanked by two wings, the paraskenia. Only the foundations of this skene-structure survive today. Its facade (proskennium) was embellished with a relief frieze depicting the labours of Herakles, now exhibited in the Archaeological Museum of Delphi. The frieze was probably added during the restoration works of 67 AD, at the time of the Roman emperor Nero's visit to Delphi.

Inscriptions regarding the emancipation of slaves are embedded in parts of the theatre walls.

During the Delphic Festival in May 1927 the theatre hosted a performance of an ancient Greek tragedy; it was the first time in Modern Greek history that an ancient theatre was re-used and ancient Greek drama was revived, thanks to the vision of the Greek poet Angelos Sikelianos and his American wife Eva Palmer.

Le théâtre, le monument le mieux conservé de Delphes, témoigne du degré de développement intellectuel et culturel du sanctuaire d'Apollon. Il a été édifié sur une pente naturellement disposée en amphithéâtre, offrant une vue panoramique sur la vallée du Pleistos. Des concours musicaux et dramatiques se tenaient dans le théâtre lors des Pythia ou d'autres fêtes religieuses.

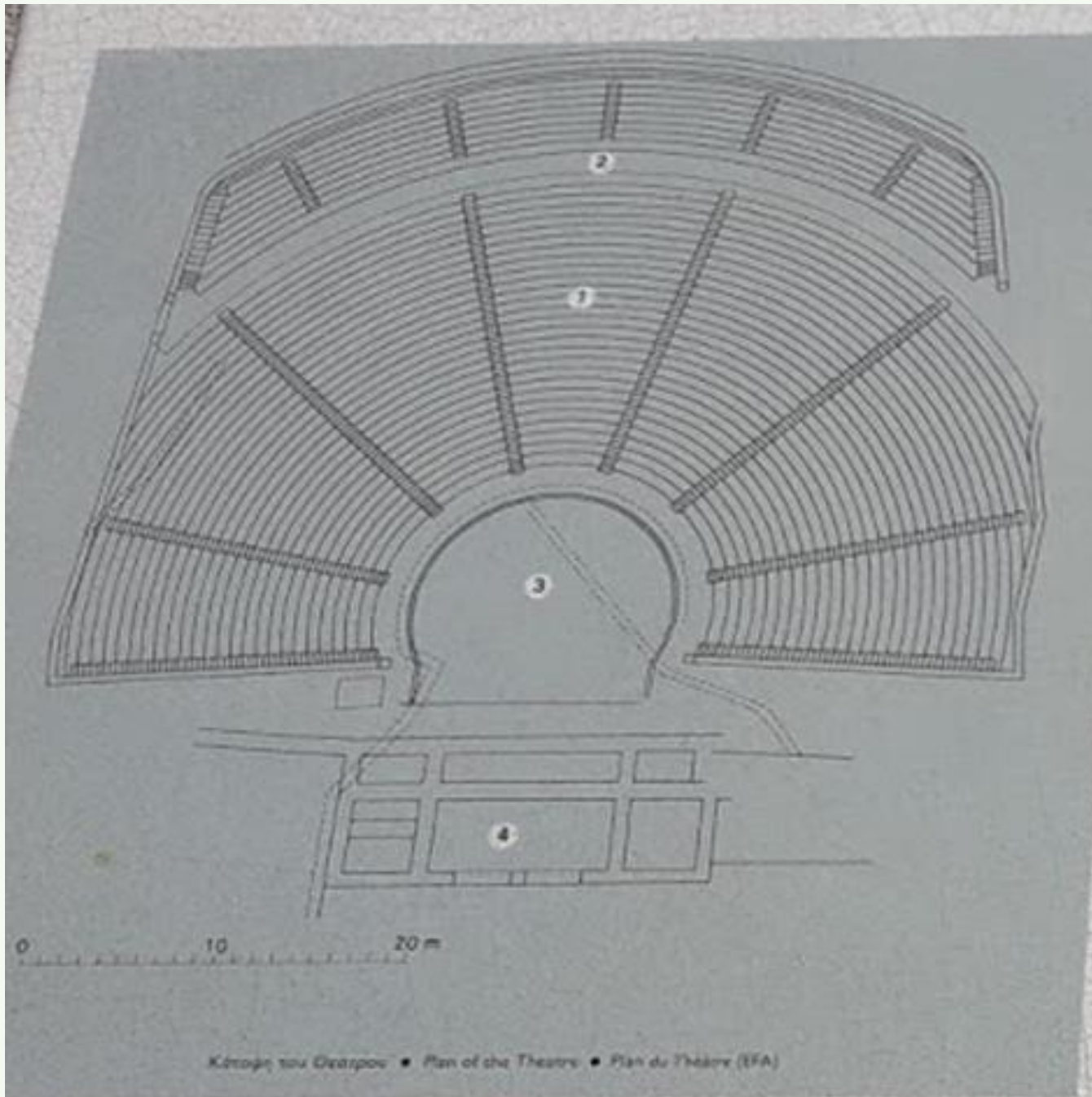
La première phase du monument ne nous est pas connue. On suppose que les spectateurs s'asseyaient sur des bancs en bois ou à même le sol. Ce n'est que plus tard, au IVe siècle av. J.-C., que fut construit le premier théâtre en pierre. Vers 160/159 av. J.-C., le théâtre prend une forme plus monumentale grâce à un don du roi de Pergame, Eumène II. Le monument visible aujourd'hui date du début de l'époque romaine (Ier siècle ap. J.-C.). Les matériaux proviennent des carrières de calcaire du mont Parnasse.

Le profond kollon (ou cavea) (1) du théâtre pouvait accueillir 5000 spectateurs. Il comptait 35 rangées de gradins, divisés par un couloir horizontal appelé diazoma (2). En face du kollon et de l'orchestra (3) s'élevait la scène (4), dont il ne reste que les fondations, et les paraskenia. Sur les murs de parodos (qui supportent le kollon) sont gravés des textes d'affranchissement d'esclaves.

Le décor sculpté sur les métopes de la frise du proskennion, aujourd'hui au musée, représente les exploits d'Héraclès. Elles furent peut-être réalisées dans le cadre de la restauration du théâtre en 67 ap. J.-C., lors de la visite de l'empereur romain Néron à Delphes.

C'est au cours des "Fêtes Delphiques" qui eurent lieu dans le théâtre en mai 1927, que fut représentée pour la première fois une ancienne tragédie grecque dans un théâtre antique. Les instigateurs de cette renaissance sont le poète Angelos Sikelianos et son épouse américaine Eva Palmer.

THE THEATRE

The best preserved monument at the archaeological site of Delphi testifies to the intellectual and cultural acme of Apollo's sanctuary. It was constructed at an amphitheatrical location with a magnificent view to the valley of the Pleistos river. The Delphic theatre hosted the musical and dramatic contests of the Pythian Games and other religious festivals.

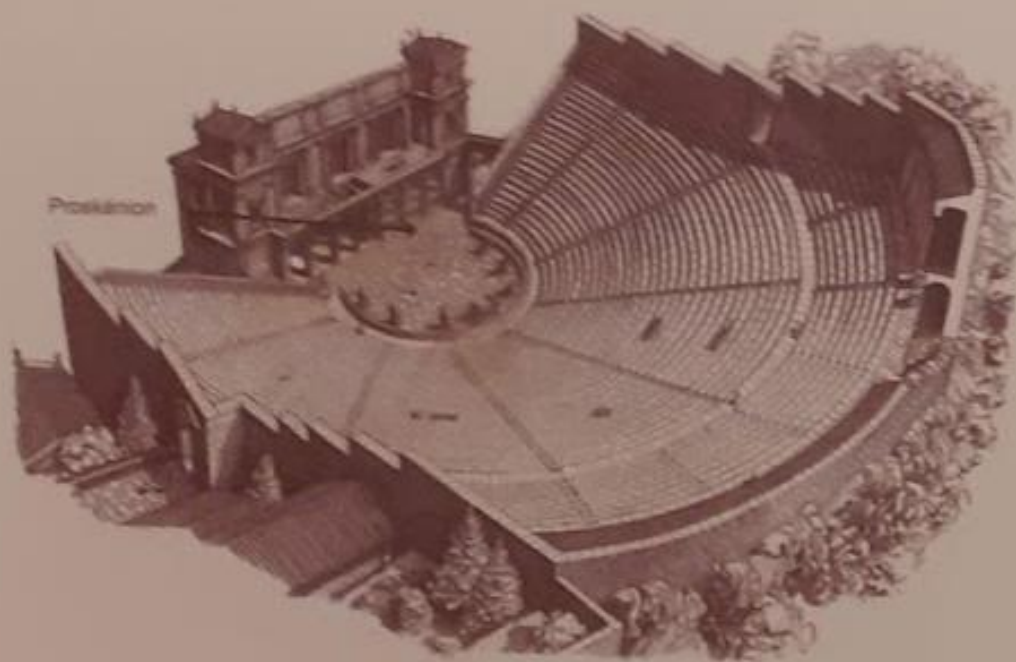
The original form of the edifice is unknown; most possibly the spectators sat on wooden seats or on the ground. The first stone-built theatre was constructed in the 4th century BC. In 160/159 BC it was restored with funds by Eumenes II, king of Pergamon. Its present form is dated to the Early Roman period (1st century AD). The material used for its construction is local stone from Mount Parnassos.

The deep amphitheatrical cavea (*koilon*) (1) had a seating capacity of 5000. It was divided into two sections by a transverse corridor (*diazoma*) (2), comprising altogether 35 rows of seats.

Opposite to the cavea and the *orchestra* (3) stood the *skene* (stage) (4) flanked by two wings, the *paraskenia*. Only the foundations of this skene structure survive today. Its facade (*proskenium*) was embellished with a relief frieze depicting the labours of Herakles, now exhibited in the Archaeological Museum of Delphi. The frieze was probably added during the restoration works of 67 AD, at the time of the Roman emperor Nero's visit to Delphi.

Inscriptions regarding the emancipation of slaves are embedded in parts of the theatre walls.

During the Delphic Festival in May 1927 the theatre hosted a performance of an ancient Greek tragedy; it was the first time in Modern Greek history that an ancient theatre was re-used and ancient Greek drama was revived, thanks to the vision of the Greek poet Angelos Sikelianos and his American wife Eva Palmer.

Η ζωφόρος του θεάτρου. Πλάκες από την ανάγλυφη ζωφόρο που διακοσμούσε το προσκήνιο του θεάτρου των Δελφών. Απεικονίζονται σκηνές από τους άθλους του Ηρακλή: στον κήπο των Εσπερίδων, ο Κέρβερος, το λιοντάρι της Νεμέας, ο Κένταυρος, η Λερναία Ύδρα, ο Ανταίος, η ζώνη της Ιππολύτης, ο τρισώματος Γηρυόνης, τα άλογα του Διομήδη, ο Διομήδης, οι Στυμφαλίδες όρνιθες. Κλασικιστικό έργο επαρχιακής τέχνης του 1^{ου} αι. μ.Χ. με ψηλόλιγνες μορφές. Οι παραστάσεις των άθλων του ήρωα ίσως έχουν συμβολική σημασία και σχετίζονται με τις τιμές που απέδωσαν στο Νέρωνα ως ημίθεο-ήρωα οι υπεύθυνοι του ιερού κατά την άφιξη του ρωμαίου αυτοκράτορα στους Δελφούς.

The theatre frieze. Panels from the frieze relief which decorated the proscenium of the theatre at Delphi, depicting scenes from the Labours of Heracles: in the garden of the Hesperides, Cerberus, the Nemean Lion, the Centaur, the Lernean Hydra, Antaeus, the girdle of Hippolyte, the three-bodied giant Geryon, the mares of Diomedes, Diomedes, the Stymphalian birds. An example of classicist 1st century AD provincial art featuring tall and spare figures. The representations of the hero's labours may have symbolic significance, being associated with the honours accorded to Nero as a demigod hero by the priests of the sanctuary when the Roman emperor visited Delphi.

La frise du théâtre. Plaques de la frise sculptée qui ornait l'avant-scène du théâtre de Delphes. Elles portent des représentations des travaux d'Héraclès: dans le Jardin des Hespérides, Cerbère, le Lion de Némée, le Centaure, l'Hydre de Lerne, Antée, la ceinture d'Hippolyté, le monstre à triple corps Géryon, les chevaux de Diomède, Diomède, les oiseaux du Lac Stymphale. Ce sont des œuvres classicisantes provinciales du 1er s. ap. J.-C., aux figures sveltes et allongées. Les représentations des travaux du héros avaient sans doute une signification symbolique et doivent être mises en relation avec les honneurs que les responsables du sanctuaire avaient rendus à Néron, en tant que demi-dieu et héros, lors de son arrivée à Delphes.

- Αναπαράσταση του θεάτρου των Δελφών στους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους.
- Artist's reconstruction of the theatre at Delphi in Roman Imperial times.
- Reconstitution du théâtre de Delphes au temps de l'empire romain.

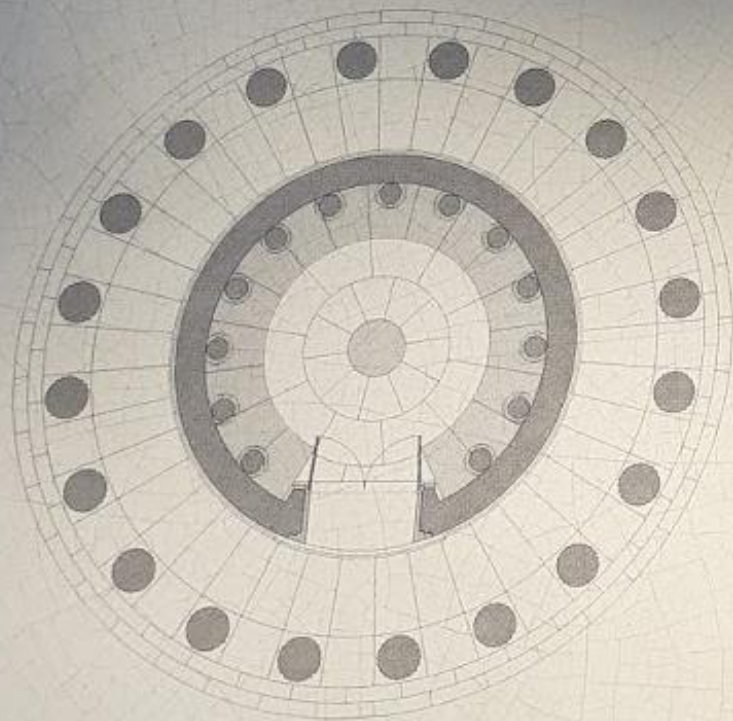

ΙΕΡΟΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΠΡΟΝΑΙΑΣ
SANCTUAIRE D'ATHENA PRONAIA
SANCTUARY OF ATHENE PRONAIA
←

ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΠΡΟΝΑΙΑΣ • THE SANCTUARY OF

2
 Σχέδιο και αναπαράσταση της εξωτερικής όψης της θόλου • Plan and reconstruction of the external view of the Tholos • Plan et restitution de la vue extérieure de la Tholos (EFA)

3
 Αναπαράσταση του εσωτερικού • Reconstruction of the interior • Restitution de l'intérieur (K. Gottschalk)

Η ΘΟΛΟΣ

THE THOLOS

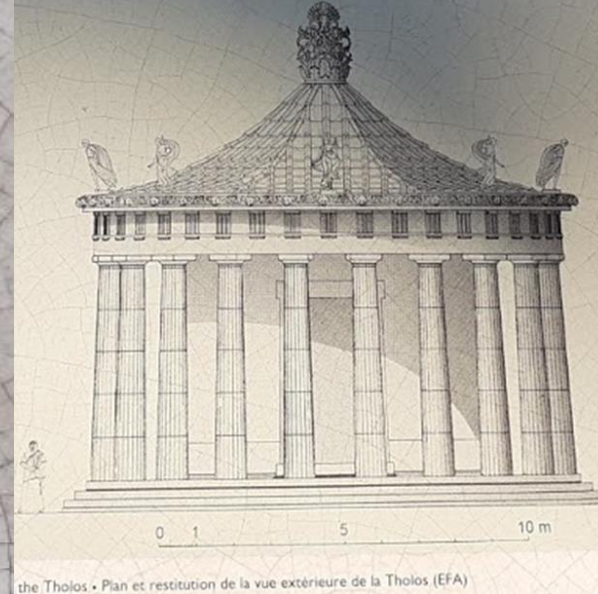
LA THOLOS

THE THOLOS

The Tholos of Delphi is a masterpiece of ancient Greek architecture due to its rich sculpted decoration, polychromy and fine craftsmanship. In antiquity the Tholos would stand out among the monuments of the Sanctuary of Athena Pronaia (1), which was the first sanctuary encountered by pilgrims arriving by land from Attica or Boeotia.

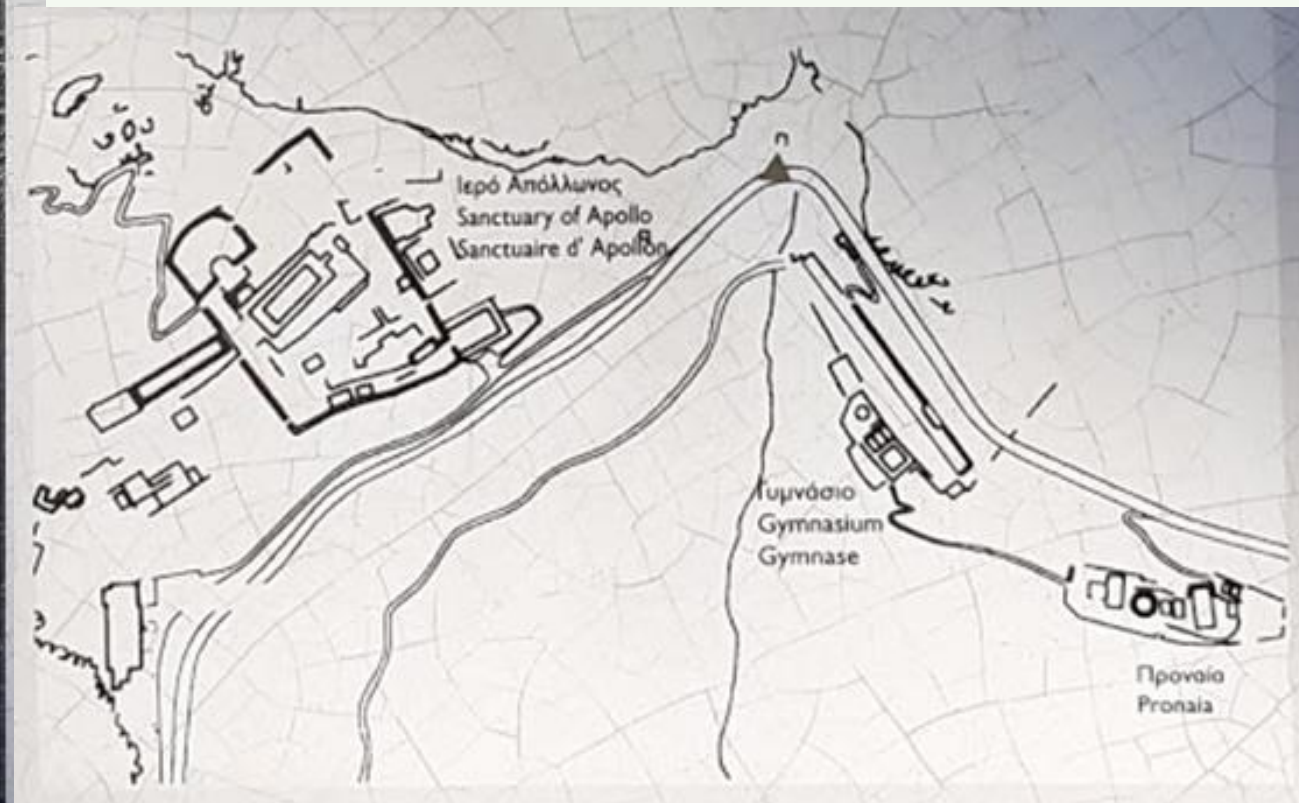
The circular edifice is dated in the early 4th century BC (2). Its superstructure is built of marble from Mount Penteli in Attica. The Roman architect Vitruvius mentions in his book *De Architectura* that the architect of this innovative monument was Theodoros from Phocaea.

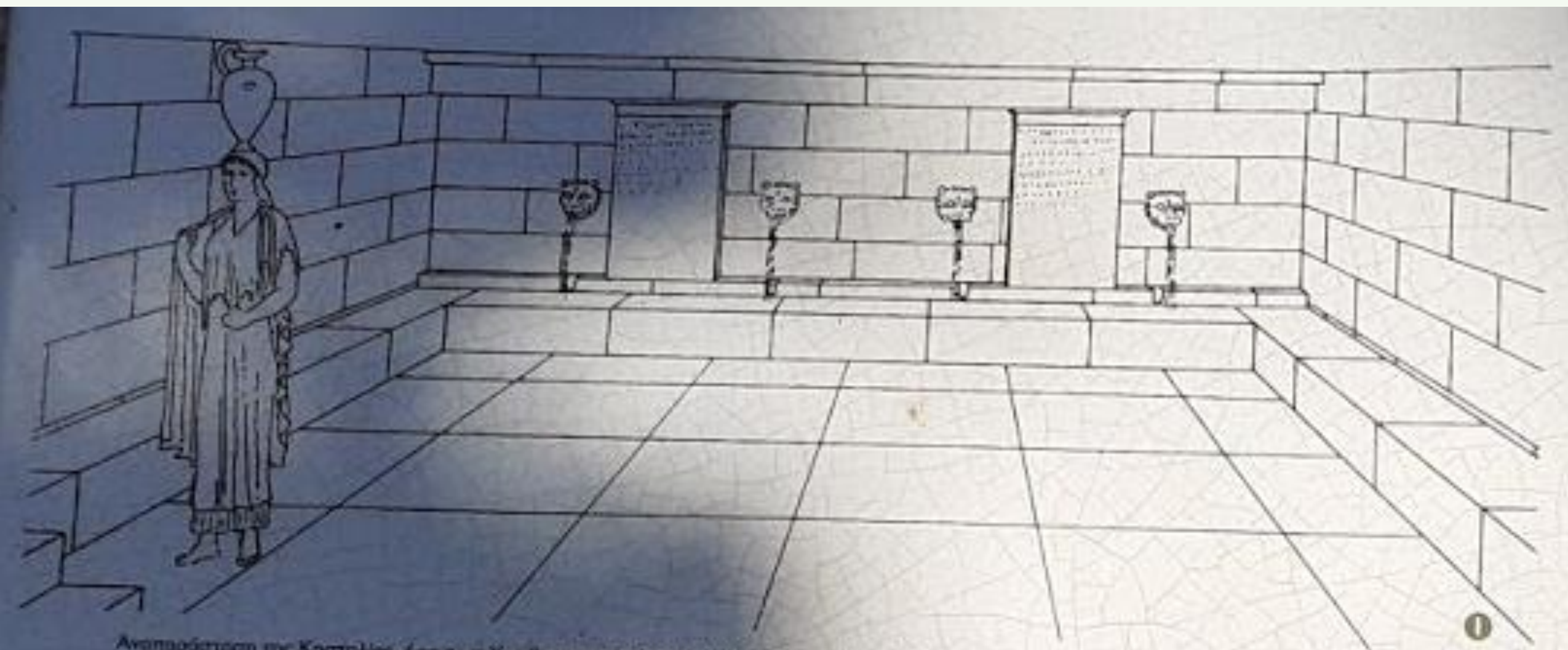
The outer colonnade comprised twenty Doric columns, three of which were restored in the 1930s. An inner colonnade of ten half-columns of Corinthian style decorated the circular wall inside the *cella* (3). The relief metopes of the outer frieze bore scenes of Centauromachy and Amazonomachy (4), now on display in the Archaeological Museum of Delphi. The conical roof was also decorated with sculptures, reminiscent of figures of Nike (Victory) from the Sanctuary of Asclepios in Epidauros. The function of the building is still unknown; it was possibly associated with the cult of Mother Earth, the first divinity worshipped in the sanctuary.

Η Κασταλία του Βράχου, Ιος αι. π.Χ.
The "rock fountain", 1st c. B.C.
La fontaine rupestre, 1er s. av. J.-C.

Αναπαράσταση της Κασταλίας, 6ος αι. π.Χ. • Reconstruction of the Kastalian spring, 6th c. B.C. • Restitution de la fontaine Castalie, VI s. av. J.-C.

Η Καστολιά του Βράχου • The "rock fountain" • La fontaine rupestre (Ed. Dodwell, 1801-1805)

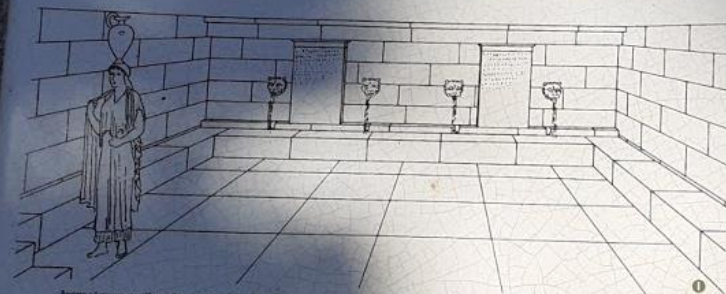
The purifying water of the Kastalian spring gushed from the slopes of the Phaedriada, called Hyampeia in antiquity, and flowed into a narrow gorge, where myth had it that the dread guardian of the oracle Python, the son of Earth, had its lair. The stone fountain of the same name was built along the side of the road that led to the precinct of Apollo in the early 6th c. B.C. It supplied the sacred oracle with water, which served for the purification both of priests as well as the faithful who entered the sanctuary. According to local tradition, the spring took its name either from the local hero Kastalios or the nymph Kastalia, the daughter of the river god Achelous.

During its long use over centuries, the Kastalian spring of the Archaic period (1), which is mentioned by Herodotus, Pindar, and many other poets, underwent many repairs and alterations. During the modern era it was restored in 1959 by the Greek architect Anastasios Orlandos, and again in 1977 by the French Archaeological School. In its present-day preserved form, it consists of a rectangular basin divided into a central and two side chambers. The water was channelled into the central section of the basin through a rock-cut water channel. The façade of the central chamber was decorated with semi-columns and four (or seven) bronze lion-head spouts. In the area in front of the central chamber, a paved courtyard was created at a lower level with stone benches along the walls.

In the 1st c. B.C., the archaic fountain was replaced by another construction deep in the rock, at a distance of about 50 meters from the earlier one (2). The later fountain was entire cut out of the natural porous bedrock, and for this reason is often called the "rock fountain". The system for collecting and supplying water, and the formation of its spaces, was nearly identical with that of the earlier fountain. Water was collected in a long and narrow basin (length: 10 m.) cut into the bedrock. Seven metal spouts and stone semi-columns to the right and left of the spouts adorned the basin's façade. Water flowed from the spouts to the rectangular paved courtyard (11x3.6 m.), with eight rock-cut descending steps. The niches above the basin, which were also rock-hewn, received minor votives by pilgrims, normally figurines offered to the water-nymph Kastalia.

During the Ottoman period, one of the three large niches was converted into the apse of a small church dedicated to St. John the Baptist (3).

The cold, clean waters of the Kastalian spring continue even today to flow from a smaller and to be sure less impressive fountain, refreshing visitors on their way to the sanctuary.

Ανασκητισμός της Κασταλίας, 6ος αι. π.Χ. • Reconstruction of the Kastalian spring, 6th c. B.C. • Restitution de la fontaine Castalie. VI s. av. J.-C.

ΚΑΣΤΑΛΙΑ ΠΗΓΗ • THE KASTALIAN SPRING • LA FONTAINE CASTALIE

Το καθοριστικό νερό της Κασταλίας πηγής ανέβλυζε από τους πρόποδες της Φαιδριάδας, που κατά την αρχαιότητα καλούνταν Υάμπεια, και έρεε στο στενό φαράγγι, όπου σύμφωνα με το μύθο φύλαξε ο τρομερός φύλακας του μαντείου, ο γιος της Γης, Πύθων. Η ομώνυμη λιθόκτιστη κρήνη οικοδομήθηκε στο κρησίδιο του δρόμου που οδηγούσε στο τέμενος του Απόλλωνος στις ακτές του δού α. π.Χ. Τροφοδοτούσε το ιερό μαντείο με νερό, που χρησιμοποιούσαν οι ιερείς και οι πιστοί, οι οποίοι εισήρχονταν στο ιερό. Σύμφωνα με τις τοπικές παραδόσεις, η πηγή έλαβε το όνομα αυτό είτε από τον τοπικό ήρωα Καστάλιο είτε από τη νύμφη Καστάλια, κόρη του ποταμού Αχελώου.

Κατά τη μακροχρόνια χρήση της στο πέρασμα των αιώνων η Καστάλια κρήνη των αρχαίων χρόνων (1), που μνημονεύεται από τον Ηρόδοτο, τον Πίνδαρο και πολλούς άλλους ποιητές, υπέστη πολλές επισκευές και μετατροπές. Κατά τη σύγχρονη εποχή αναστηλώθηκε το 1959 από τον Έλληνα αρχιτέκτονα Αναστάσιο Ορλάνδο και το 1977 από τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή. Στη σημερινή σωζόμενη μορφή της αποτελείται από μία ορθογώνια δεξαμενή που χωρίζεται σε έναν κεντρικό θάλαμο και δύο πλευρικούς. Το νερό διοχετεύεται στο κεντρικό τμήμα της δεξαμενής μέσω λαξευμένου υδατογυφτού. Η πρόσβαση του κεντρικού θαλάμου ήταν διακοσμημένη με ημίκοιλες και τέσσερις ή επτά αλκόνες κρούσους σε σχήμα λεοντοκεφαλής. Στο χώρο μπροστά από τον κεντρικό θάλαμο είχε διαμορφωθεί πλακόστρωτη αυλή σε χαμηλότερο επίπεδο με λίθινα βρόνια κατά μήκος των τοίχων.

Τον 1ο αι. π.Χ. η κρήνη των αρχαίων χρόνων αντικαταστάθηκε από μία άλλη κατασκευή, στο βάθος του βράχου, σε απόσταση πενήντα περίπου μέτρων (2). Η νεότερη κρήνη είναι έσκαφη από λαξευμένη στο φυσικό πεδρώλιδο, γι' αυτό και συχνά κλείεται κρήνη του βράχου. Το σύστημα συλλογής και παροχής του νερού και η διαμόρφωση των χώρων της δεν differed σχεδόν καθόλου. Το νερό συγκεντρωνόταν μέσα σε λαξευμένη στο πέτρωμα μακροστεγιά δεξαμενή μήκους 10 μ. Επτά μεταλλικοί κρούσοι και λίθινα ημίκοιλες, δεξιά και αριστερά από τους κρούσους, διακοσμούσαν την πρόσοψη της δεξαμενής. Οι κόγχες πάνω από τη δεξαμενή λαξευμένες και αυτές στο βράχο δέχονταν μικρά αναθήματα των προσκυνητών, συνήθως ειδώλια προς τη Νύμφη του νερού, την Καστάλια.

Η Τουρκοκρατία μία από τις τρεις μεγάλες κόγχες μετατράπηκε σε αψίδα μικρής εκκλησίας η οποία ήταν αφιερωμένη στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο (3).

Το νερό της Κασταλίας, κρύο και καθαρό, αναβλύζει ακόμη και μικρό από μια μικρότερη και ασφαλώς λιγότερο εντυπωσιακή πηγή, και δροσίζει τον επισκέπτη των Δελφών στην πορεία του ως το Ιερό.

The purifying water of the Kastalian spring gushed from the slopes of the Phaedriada, called Hyampeia in antiquity, and flowed into a narrow gorge, where myth had it that the dread guardian of the oracle Python, the son of Earth, had its lair. The stone fountain of the same name was built along the side of the road that led to the precinct of Apollo in the early 6th c. B.C. It supplied the sacred oracle with water, which served for the purification both of priests as well as the faithful who entered the sanctuary. According to local tradition, the spring took its name either from the local hero Kastalios or the nymph Kastalia, the daughter of the river god Achelous.

During its long use over centuries, the Kastalian spring of the Archaic period (1), which is mentioned by Herodotus, Pindar, and many other poets, underwent many repairs and alterations. During the modern era it was restored in 1959 by the Greek architect Anastasios Orlandos, and again in 1977 by the French Archaeological School. In its present-day preserved form, it consists of a rectangular basin divided into a central and two side chambers. The water was channelled into the central section of the basin through a rock-cut water channel. The façade of the central chamber was decorated with semi-columns and four (or seven) bronze lion-head spouts. In the area in front of the central chamber, a paved courtyard was created at a lower level with stone benches along the walls.

In the 1st c. B.C., the archaic fountain was replaced by another construction deep in the rock, at a distance of about 50 meters from the earlier one (2). The later fountain was entire cut out of the natural porous bedrock, and for this reason is often called the "rock fountain". The system for collecting and supplying water, and the formation of its spaces, was nearly identical with that of the earlier fountain. Water was collected in a long and narrow basin (length: 10 m.) cut into the bedrock. Seven metal spouts and stone semi-columns to the right and left of the spouts adorned the basin's façade. Water flowed from the spouts to the rectangular paved courtyard (11x3.6 m.), with eight rock-cut descending steps. The niches above the basin, which were also rock-hewn, received minor votives by pilgrims, normally figurines offered to the water-nymph Kastalia.

During the Ottoman period, one of the three large niches was converted into the apse of a small church dedicated to St. John the Baptist (3).

The cold, clean waters of the Kastalian spring continue even today to flow from a smaller and to be sure less impressive fountain, refreshing visitors on their way to the sanctuary.

Η Καστάλια του βράχου • The "rock fountain" • La fontaine rupestre (Ed. Doodwell, 1891-1895)

L'eau purifiante de la source de Castalie jaillissait des pentes des Phéridrades qui s'appelaient Hyampeia dans l'Antiquité et coulait dans l'étroit ravin où, selon le mythe, vivait le redoutable gardien de l'oracle, Python, le fils de Gaia. La fontaine du même nom a été construite en pierre sur le bord du chemin qui menait au sanctuaire d'Apollon au début du VIe s. av. J.-C. (600-590 av. J.-C.). Elle alimentait l'oracle sacré en eau qui était utilisée pour la purification du clergé et des fidèles qui venaient au sanctuaire. D'après les traditions locales, la source prit son nom soit du héros Kastalios, soit de la nymphe Castalie, fille du fleuve Achelous.

Pendant sa longue fréquentation au fil des siècles, la fontaine Castalie de l'époque archaïque (1) que décrivent Hérodote, Pindare et de nombreux autres poètes a subi de nombreuses réparations et transformations. Elle fut restaurée en 1959 par l'architecte grec Anastasios Orlandos et en 1977 par l'école française d'Athènes. Dans son état actuel de conservation elle est constituée d'un réservoir rectangulaire divisée en un espace central et deux latéraux. L'eau était acheminée dans la partie centrale du réservoir au moyen d'un aqueduc creusé. La façade de l'espace central était décorée avec des demi-colonnes et quatre ou sept bouches à eau en bronze en forme de tête de lion. Dans l'espace devant la pièce centrale, une cour dallée avait été aménagée à un niveau inférieur, avec des bancs en pierre le long des murs.

Au Ier s. av. J.-C., la fontaine de l'époque archaïque a été remplacée par une nouvelle construction, au fond du rocher, à une distance d'environ 50 m. (2) La nouvelle fontaine est entièrement creusée dans le calcaire tendre naturel, c'est pour cette raison qu'elle est souvent nommée "fontaine rupestre". Le système d'approvisionnement en eau et la forme des espaces n'est pratiquement pas différente. L'eau était rassemblée à l'intérieur d'un réservoir creusé de forme allongée, d'une longueur de 10 m. Sept bouches à eau et des demi-colonnes en pierre de part et d'autre des bouches ornaient la façade de la fontaine. Des bouches, l'eau coulait à l'intérieur de la cour rectangulaire dallée (dimensions 11x3.6 m.), à laquelle on pouvait descendre au moyen de huit marches. Les niches au-dessus du réservoir, elles aussi creusées dans la roche, accueillait des petites offrandes des pèlerins, habituellement des figurines dédiées à la Nymphe de l'eau, Castalie.

À l'époque ottomane, une des trois grandes niches fut transformée en abside pour une petite chapelle dédiée à Saint Jean Prodre (3). L'eau de Castalie, fraîche et pure, sort aujourd'hui encore d'une fontaine plus petite et sûrement moins impressionnante, et rafraîchit le visiteur de Delphes sur son chemin vers le sanctuaire.

Η Καστάλια του βράχου, 1ος αι. π.Χ.
The "rock fountain", 1st c. B.C.
La fontaine rupestre, 1er s. av. J.-C.

Období klasické Řecká filosofie I

Klasické období

- 5.-4. st. př. Kr.
- 500-449 př. Kr.: řecko-perské války
- uprostřed 5. st. př. Kr., vláda Perikleia (444-430 př. Kr.) – „zlatý věk“ Athén
- v nejvyspělejších městských státech nastoleno demokratické zřízení

Ostrakon (střep) s nápisem:
[ΠΕ]ΡΙΚΛΗΣ ΧΑΝΘΙΠΠΟ[Υ], Periklés (syn)
Xanthippův.

444–443 př. Kr., Muzeum agory v Athénách.

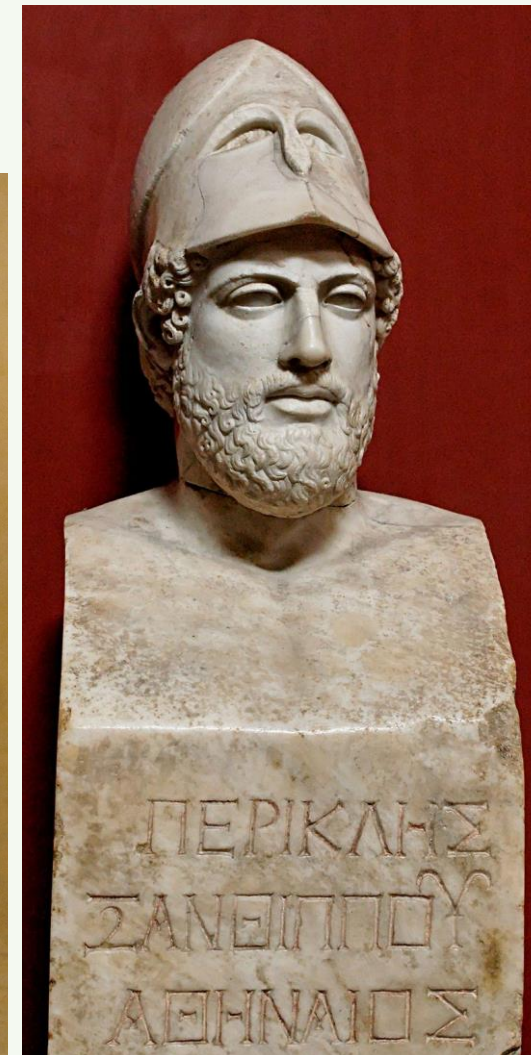
Pramen:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:AGMA_Ostrakon_P%C3%A9ricl%C3%A8s.jpg

Římská kopie řecké busty,
Museo Pio-Clementino, Muses
Hall,
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pericles_Pio-Clementino_Inv269.jpg

Busta Perikla z Vatikánských muzeí:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bust_Pericles_Chiaramonti.jpg

Klasické období

- výchova a vzdělávání se v jednotlivých městských státech liší, ale společné prvky:
 - orientace na praktické potřeby státu;
 - silná tendence k racionalismu;
 - úsilí o harmonický rozvoj tělesné i duchovní stránky člověka
 - pouze pro svobodné, nesvobodní pouze připravováni pro výkon svých povinností – fyzická práce.
- 2 výrazně odlišné systémy výchovy a vzdělávání: spartský, athénský.

Klasické období

- Athény
 - ideál **kalokagathie** – kalon (krásné), to agathon (dobro, idea dobra: to agathon (5. st. př. Kr.) ← agathos.
 - Solónovy zákony (6. st. př. Kr.): postižení ti rodiče, kteří se o výchovu řádně nestarali (rodiče pak bez nároku na podporu ve stáří).
 - Sirotkům (rodiče zahynuli v řecko-perských válkách) hradil náklady na vzdělání stát.
 - do 7 let výchova v rodině (otec, *despótés*), 7-14 let: elementární, základní škola – již od 5. st. př. Kr.
 - předměty: tělocvik (pětiboj: skok daleký, běh, zápas, hod diskem, hod oštěpem), čtení, psaní, počty, hudba, tanec, zpěv. (od 4. st. př. Kr. převládalo výtvarné umění nad výukou hudby).
 - vyšší školy – doloženy od 4. st. př. Kr. První gymnásia – **gymnasion** (stavěl a provozoval stát): příprava mladíků od 15 do 17 let.
 - kromě tělesné přípravy: gramatika, geometrie, aritmetika, múzika, astronomie.
 - Na sklonku klasické doby existovala v Athénách 3 gymnasia: **Akadémie** (zal. Platónem r. 367 př. Kr. uzavřena Justinianem r. 529 po Kr.), **Lýkeion** – zřídil Aristoteles, **Kynosargés** (kynikové)
 - **Efébie**: původně 2 roky vojenské služby (18-20 let), později změna v další výchovné sebevzdělávání.
 - sofisté – vedle „institucionálního“ vzdělávání

Démokritos (460-370 př. Kr.)

- Město Abdéra (v Thrákii)
- „smějící se“, „strachu čelící“ filosof
- cesty do Babylonie, Persie, Indie, Egypta
- učí se od Leukippa – hlavní principy pro učení o atomu
- nejvyšším dobrem: *euthymia* (šťastná/dobrá mysl) – k tomu cesta: nepřemáhání svých sil, zvažování nutnosti, zbavování se zbytečného konání (usilovat jen o skromný majetek)
- 2 principy: plno (*to pléres*) a prázdno (*to kenon*)
- *atomos* (ne-dělitelný), atomy se pohybují díky prázdnu, pohyb je stále – od věčnosti pohyblivá hmotná skutečnost
- nic není náhodné, vše se děje z nutnosti (determinováno)
- přírodní nutnost (*ananké*)
- svět je soběstačný (bez Hybatele)
- pravda se rodí ze vzájemného sporu mezi smysly a rozumem, čl jej musí harmonicky řešit
- v jednání (etika) usiluje o dobrou mysl a o nebázlivost (*athambia, thambein* – děsit se, žasnout)
- náboženství mají původ ve strachu z neznámého
- bůh je duch v kulovitém ohni

Sofisté

- jejich působení doloženo od 5. st. př. Kr.
- potulní učitelé (ne-institucionální vzdělávání), výuka za mzdu
- připravovali také pro budoucí politickou činnost
- právo, řečnictví, historie, přírodní vědy
- školení ve 3 dovednostech: myslet, mluvit, jednat (s cílem: dosáhnout úspěchu)
- „mistři v eristice“ (*eris* – spor, umění vést spory), řečnické triky, logické úskoky – „*sofismata*“.
- pozornost na člověka (ne již na přírodu)
- u nich základy: politologie, pedagogika, filologie, estetika; sensualisté, relativisté, skeptici, individualisté, pragmatici

Sofisté

- **Prótagorás** (cca 485-415 př. Kr.) z Abdéry

považován za zakladatele sofistiky

umění řečnictví v politice, právnictví – prosazování, tím získává v Athénách slávu a bohatství.

Všichni lidé jsou si rovni. → zákon má platit pro všechny

Člověk je mírou všech věcí, jsoucích, že jsou, a nejsoucích, že nejsou.

nikoli člověk obecně, ale konkrétní jednatel

O bozích nelze vědět ani že jsou, ani že nejsou, ani jaká je jejich povaha; na to, abychom to mohli zjistit, je věc příliš temná a náš život příliš krátký.

Obžalován z bezbožnosti (*asebeia*) a vypovězen z Athén, utíká na Sicílii, cestou asi zahynul při ztroskotání lodi.

→ Platónovy dialogy *Protágoras*, *Theaitétos*.

Sofisté

- **Gorgias** (asi 483-375 př. Kr.) z Leontin na Sicílii
- 427 vystoupil v Athénách jako řečník, paradoxní zvraty, argumenty dodávající pravděpodobnost
- stanovuje formální pravidla pro uměleckou prózu (počty slabik, rytmus, rým)
- zlomky díla: *O nejsoucnu neboli o přírodě* – dokazuje: 1. nic neexistuje, 2. kdyby něco existovalo, muselo by to být nepoznatelné, 3. i kdyby něco bylo možné poznat, nebylo by to poznání sdělitelné.
- *Chvála Heleny* – odmítá její vinu v trójské válce
- *Palaméda* – příkladná obhajovací řeč. Palamédés: v tradici bájí po Homérovi rozumný a vychytralý hrdina, vnuk Poseidóna. Odhalil Odysseovo předstírání, ten se mu pak pomstil zabitím. Tradice mu připisuje vynalezení písma (z písmen), vynález čísel, zákonů a hry na desce.